

STO/DITI/Korhonen

20.4.2017

Asia: HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

ICT - tietojärjestelmien integraatio ja arviointi erityisesti työvoimapalveluiden näkökulmasta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa maakunta- ja soteuudistukseen liittyvistä asioista, teemana ICT -tietojärjestelmien integraatio ja arviointi erityisesti työvoimapalveluiden näkökulmasta. Tässä lausunnossa kuvataan hallituksen esityksen ja linjausten mukaisen digitalisaation ja ICT-palveluiden toimeenpanossa huomioitavia seikkoja sekä toimeenpanon edellyttämää ohjauksen ja muutoshallinnan rakennetta. Lisäksi tarkastellaan toimeenpanoon liittyviä kustannuksia ja niiden kohdentumista.

Sote-uudistus edellyttää erittäin merkittävää rahoitustarvetta tietovarantojen ja -järjestelmien, ICT-ekosysteemien ja toimintasuuntautuneen ICT-kyvykkyyden kehittämiseen. Arvio vuosille 2017-2024 tarvittavasta rahoitustarpeesta on 1,5-2 miljardia. Tavoitteena on digitalisaatiolla mahdollistetut uudet palvelu- ja toimintamallit sekä ydintoimintaa paremmin tukevat ICT- palvelut.

Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimassa ICT-palveluiden ja digitalisaation suunnittelussa painopisteenä on ollut sosiaali- ja terveystieteiden prosessien ja tietojen saatavuus, integraatio ja yhteentoimivuus. Uudistuksen tiukan aikataulun takia tulee samanaikaisesti kehittämisen kanssa turvata toimintojen jatkuvuus sekä potilas- ja tietoturvasuhteisuus. Toimeenpanossa tulee huomioida, että tietojärjestelmätyö tulee viemään resursseja laajalti useamman vuoden ajan. Tämä vaikuttaa toimijoiden muihin järjestelmiin kohdentuvien kehittämis- ja muutostarpeiden toteutukseen ja edellyttää vahvaa ohjausta, eri toimijoiden yhtenäistä toteutusta ja toimenpiteiden priorisointia.

Maakunta- ja soteuudistuksen ICT-ratkaisujen toteutus ja digitalisaation toimeenpano tulee toteutumaan vaiheittain ja on selvää, että vuoteen 2019 mennessä pystytään toimeenpanemaan vain osa halutuista toimenpiteistä. ICT-ratkaisujen kustannustehokkuus edellyttää siksi välitöntä ja suunnitelmallista priorisointia siitä, mitä ja missä vaiheessa toteutetaan. Esimerkiksi valtakunnallisten palveluiden rakentamisen tai maakuntien sisäisten tietojärjestelmien yhtenäistämisen tai purkamisen kustannukset suhteessa myöhemmin tapahtuvaan kehittämistyöhön voivat olla merkittävät, jos muutokset käynnistetään ilman yhteistä näkemystä tavoiteltavasta kokonaisarkkitehtuurista.

Merkittävä osa työstä tapahtuu maakunnissa, jotka ovat tällä hetkellä hyvin eri vaiheissa toimeenpanon organisoimisessa ja suunnittelussa. Valtakunnallisten palveluiden kehittäminen ja käyttöönotto tulee sekä teknisesti että toiminnallisesti kytkeä maakunnissa toteutettaviin muutoksiin. Toimeenpanoa varten tulee siksi muodostaa kansallinen ICT-muutosohjelma, joka toteutetaan kaikkien maakuntia ohjaavien ministeriöiden, maakuntien ja niiden väliaikaishallinnon sekä ICT-palveluiden toteuttamisesta vastaavien palveluntuottajien muodostamana ja keskitetysti ohjattuna kokonaisuutena. Muutostyö on projektoitava ja kohdennettava sille riittävät resurssit.

Maakunta- ja soteuudistus antaa mahdollisuuden nykyistä vahvemmin ohjata sekä ICT-kehittämishankkeita että ICT-palveluiden tuottamista. Valtakunnallisten ICT-palveluiden ja maakunnissa tapahtuva kehittäminen on toiminnallisesti järkevää ja kustannustehokasta vain silloin, jos se perustuu yhtenäiseen kokonaisarkkitehtuuriin ja yhteisiin tavoitteisiin. Maakuntien ohjaus edellyttää ohjaavien ministeriöiden ja alaisten viranomaisten yhteistyötä kokonaisarkkitehtuurin rakentamisessa yli ministeriö-, toimiala- ja hallinnonalarajojen. Samanaikaisesti on kuitenkin varmistettava toiminnan kehittäminen ja substanssiosaaminen ICT-hankkeissa. Oleellista on maakuntien tietohallinnon ohjauksen järjestäminen ja siirtymäkauden aikaisen kehittämisen toteutus yhteistyössä nykyisten toimijoiden kanssa.

Maakunta- ja soteuudistuksen valmistelun aikana on tunnistettu prosesseja, joissa asiakkaan palveluintegraation ja tietojen hyödyntämisen tarve ylittää sote-toiminnan rajat. Samoin on noussut esille asiakkuuden hallinta koko maakunnan tasolla. Konkreettinen esimerkki yksittäisen asiakkaan kannalta on työvoimapalvelut - sosiaalihuolto - terveydenhuolto ja kaikkiin näihin mahdollisesti liittyvät tuki- ja kuntoutustoimenpiteet. Tiedon integraatio on yksi keskeisistä edellytyksistä palvelujen integraation toteutumiselle. Käytännössä tämä edellyttää tietojärjestelmien yhteensovittamista yli toimiala- ja hallinnonalarajojen. Lisäksi erityislainsäädäntöä tulee uudistaa mahdollistamaan tietojen käyttö. Sosiaali- ja terveysministeriössä on tähän liittyen valmistelussa lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007) muutos.

Hallituksen esityksessä järjestämislaiksi on erityisesti paljon ja laaja-alaisesti palveluja tarvitsevien integraation käytännön työvälineeksi nostettu asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelma edellyttää yleensä monialaista yhteistyötä. Asiakassuunnitelman määrittelytyö ja pilotoinnit ovat käynnistyneet ja tässä työssä on tarkoitus hyödyntää esimerkiksi Kaste-hankkeissa saatuja kokemuksia monialaisesta yhteistyöstä. Työ on kuitenkin vasta alkuvaiheessa ja edellyttää laajaa, yhteisesti ohjattua, konkreettista ja nopeaa yhteistyötä ministeriöiden välillä.

Tietohallintoneuvos

Maritta Korhonen

JAKELU Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TIEDOKSI Sosiaali- ja terveysministerin esikunta
Peruspalveluministerin esikunta
Sosiaali- ja terveysterveyspalveluosasto, osastopäällikkö
Sosiaali- ja terveysterveyspalveluosasto, DITI

